

05.11.2020

Veileder ved ileggelse av overtredelsesgebyr etter sivilbeskyttelsesloven § 9

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1 Hva skal veilederen svare på?	2
1.2 Hvem skal bruke veilederen?	2
2. Nærmere om overtredelsesgebyr	2
2.1 Hva er overtredelsesgebyr?.....	2
2.2 Hvem kan ilegge overtredelsesgebyr?	2
2.3 Hvem kan ilegges overtredelsesgebyr?.....	2
3. Relevant regelverk ved ileggelse av overtredelsesgebyr	2
4. Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr.....	3
4.1 Handlinger og unnlater som omfattes.....	3
4.1.1 Bokstav a – unnlate å møte på øvelse	3
4.1.2 Bokstav b – unnlate å møte på grunnkurset	3
4.1.3 Bokstav c – unnlate å møte på innsats	4
4.1.4 Bokstav d – forlate tjenesten uten tillatelse	4
4.2 Krav om forsett eller uaktsomhet (skyldkrav)	4
4.2.2 Dokumentere de faktiske forhold	4
4.2.3 Momenter for vurdering av skyldkravet – forsettlig eller uaktsomt.....	5
4.3 Ingen plikt til å ilegge overtredelsesgebyr.....	6
4.3.1 Hovedregelen er at vi skal når vi kan	6
4.3.2 Unntak for bagatellmessige overtredelser	6
5. Utmåling	7
5.1 Prinsipper for utmåling.....	7
6. Gjentakelse	7
7. Saksbehandlingsregler ved ileggelse av overtredelsesgebyr	7
7.1 Forhåndsvarsel	7
7.2 Vedtak om overtredelsesgebyr	7
7.2.1 Formkrav - enkeltvedtak.....	8
7.2.2 Innholdskrav - enkeltvedtak	8
7.2.3 Andre krav som gjelder særskilt for ileggelse av overtredelsesgebyr.....	9
7.3 Informasjon om sakens utfall	9
8. Klage på vedtak om overtredelsesgebyr	9
9. Utsatt iverksetting	9
10. Betaling og innkreving	10
11. Valget mellom overtredelsesgebyr eller anmeldelse/straff.....	10

1. Innledning

1.1 Hva skal veilederen svare på?

Veilederen gjelder overtredelsesgebyr for brudd på pliktene som fremgår av [sivilbeskyttelsesloven § 9 første ledd](#).

Veilederen beskriver hvordan bestemmelsene om overtredelsesgebyr i sivilbeskyttelsesloven og i forskrift om overtredelsesgebyr etter sivilbeskyttelsesloven skal forstås og praktiseres. Den er ment som et supplement til lov- og forskriftstekst og må leses sammen med regelverket.

Vår målsetting er at veilederen vil bidra til

- enhetlig praksis
- riktig anvendelse av regelverket
- forenklet saksbehandling
- økt forutsigbarhet for de tjenestepliktige

1.2 Hvem skal bruke veilederen?

Veilederen retter seg primært mot personell i Sivilforsvaret som behandler saker om illeggelse av overtredelsesgebyr. Veilederen gir også informasjon til de tjenestepliktige i Sivilforsvaret.

2. Nærmere om overtredelsesgebyr

2.1 Hva er overtredelsesgebyr?

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som innebærer at en fysisk eller juridisk person skal betale et pengebeløp til det offentlige på grunn av brudd på en plikt, som er fastsatt i lov eller i bestemmelser i medhold av lov (f.eks. forskrift).

2.2 Hvem kan ilegge overtredelsesgebyr?

Sivilforsvaret er ved forskrift gitt myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr i disse sakene. Det er besluttet at alle saker om overtredelsesgebyr skal sendes Sivilforsvarets kompetanse- og utdanningscenter (SF UKS) for behandling.

2.3 Hvem kan ilegges overtredelsesgebyr?

De tjenestepliktige i Sivilforsvaret.

3. Relevant regelverk ved illeggelse av overtredelsesgebyr

- [Sivilbeskyttelsesloven](#)
Etter sivilbeskyttelsesloven § 36 kan Sivilforsvarets myndigheter ilegge overtredelsesgebyr etter visse lovbestemmelser eller bestemmelser gitt i medhold av disse, herunder § 9 første ledd.
- [Forskrift om overtredelsesgebyr etter sivilbeskyttelsesloven](#)
Forskriften gir utfyllende regler om overtredelsesgebyr, og presiserer blant annet hvilke tilfeller det kan ilegges overtredelsesgebyr for, hvem som har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr og utmålingen.

- [Forskrift om midlertidig fritak fra tjeneste for tjenestepliktige i Sivilforsvaret](#)
Forskriften gir bestemmelser om midlertidig fritak for tjenestepliktige i Sivilforsvaret når samfunnsinteresser krever det eller når det foreligger vektige velferdsgrunner.
- [Forvaltningsloven](#)
Forvaltningsloven kapittel IX gir felles saksbehandlingsregler om saker om administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr.

4. Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr

4.1 Handlinger og unnlater som omfattes

Det er handlingene eller unnlatsene i tabellen i forskriftens § 2 det kan ilegges overtredelsesgebyr for. Disse følger av lovens § 9 første ledd:

Unnløtelse eller handling	Størrelsen på overtredelsesgebyret i kr
a) Unnløtelse å møte på øvelse	5 000
b) Unnløtelse å møte på grunnkurset	8 000
c) Unnløtelse å møte på innsats	8 000
d) Forløtelse tjenesten uten tilløtelse	Inntil 8 000

4.1.1 Bokstav a – unnløtelse å møte på øvelse

Den tjenestepliktige plikter å møte på øvelse. Øvelsene er lagt opp slik at de tjenestepliktige over tid får repetert alle fagområdene (brann, førstehjelp, søk, etc.) som de skal beherske. Øvelsene er nærmere beskrevet i Sivilforsvarets interne øvingsbestemmelser, og tjenestepliktige skal etter gjeldende øvingsbestemmelser øve to dager og to kvelder (24 timer) i løpet av året.

Som unnløtelse regnes i utgangspunktet også forsinket oppmøte. Se for øvrig unntak for bagatellmessige overtredelser under pkt. 4.3.2.

4.1.2 Bokstav b – unnløtelse å møte på grunnkurset

Merk at det kun er grunnkurset som omfattes. Andre kurs omfattes ikke i denne omgang. Den tjenestepliktige plikter å møte på grunnkurset. Det finnes ulike typer grunnkurs;

- Grunnkurs for fredsinnsettsgruppe (FIG). Kurset gir kompetanse innen områdene brann, førstehjelp, søk og redning. Varighet på kurset er 3 uker.
- Grunnkurs i mobile renseenheter (MRE). Kurset gir kompetanse i rens av personell i forbindelse med forurensingsulykker. Varighet på kurset er 8 dager
- Grunnkurs i radiac måletjeneste (RAD). Kurset gir radiacmålepatruljene en plattform for utføring av målinger. Kurset tar opp metoder for måling og rutiner for rapportering, i tillegg til bruk av nødvendig verneutstyr i henhold til Norges atomulykkesberedskap. Varighet på kurset er 7 dager.
- Grunnkurs i mobil forsterkningsenhet (MFE). De mobile forsterkningsenhetene er satt opp med to avdelinger. Den ene avdelingen spesialiserer seg på telt, lys, varme, samband og strøm, mens den andre avdelingen spesialiserer seg på stor pumpekapasitet for brannsløkking, lensing og transport utenfor vei. Varighet på kurset er 2-3 uker.

Som unnløtelse regnes i utgangspunktet også forsinket oppmøte. Se for øvrig unntak for bagatellmessige overtredelser under pkt. 4.3.2.

4.1.3 Bokstav c – unnlate å møte på innsats

Den tjenestepliktige plikter å møte på innsats. Med innsats menes reelle hendelser som Sivilforsvarets tjenestepliktige er utkalt til å bistå i. Den tjenestepliktige mottar innkalling på SMS eller taleanrop fra PLIS/CIM. Innkallingen inneholder disse svaralternativene:

- jeg kommer
- jeg kommer senere
- jeg kommer ikke

Som unnlattelse regnes i utgangspunktet også forsinket oppmøte. Se for øvrig unntak for bagatellmessige overtredelser under pkt. 4.3.2.

4.1.4 Bokstav d – forlate tjenesten uten tillatelse

Den tjenestepliktige har ikke lov til å forlate tjenesten uten tillatelse. Med "å forlate tjenesten" menes også tilfeller der den tjenestepliktige møter opp og er tilstede, men nekter å delta på deler av eller hele tjenesten. Dette gjelder både under øvelse, kurs og innsats. En eventuell tillatelse skal gis av ansvarlig befal eller ansatt.

4.2 Krav om forsett eller uaktsomhet (skyldkrav)

Skyldkravet fremgår av [sivilbeskyttelsesloven § 36](#). Både forsett og uaktsomhet oppfyller skyldkravet i sivilbeskyttelsesloven.

Minstekravet for å konstatere uaktsomhet er at vedkommende er å bebreide for å ha handlet som han/hun har gjort, sammenlignet med hva som kan forventes av vanlige, pliktoppfyllende personer og deres normale handlemåte.

For at en overtredelse av reglene skal være forsettlig, må vedkommende ha foretatt handlingen eller unnlattelsen bevisst og med vilje.

4.2.2 Dokumentere de faktiske forhold

Før vi starter vurderingen av skyld må vi kunne dokumentere at det rent faktisk foreligger brudd på en av pliktene i tabellen i § 2.

Kravet til bevis gjelder de faktiske sidene ved en sak. Det er vi som må bevise de faktiske forhold i sakene om overtredelsesgebyr.

Distriktene må i saksforberedelsen huske vernet mot selvinkriminering som fremgår av [forvaltningsloven § 48](#). Den tjenestepliktige skal gjøres oppmerksom på at det kan foreligge en rett til å ikke svare på spørsmål når svaret vil kunne utsette vedkommende for et overtredelsesgebyr. Dette fremgår av forvaltningsloven § 48. Foreløpig er det kun i de sakene der den tjenestepliktige har forlatt tjenesten uten tillatelse dette vil være relevant. Dersom vi er avhengige av en forklaring fra den tjenestepliktige i de sakene, for å kunne konstatere de faktiske forhold som betinger regelbruddet, skal den tjenestepliktige opplyses om retten til ikke å svare.

Kravet til bevis i forvaltningsretten er i utgangspunktet alminnelig sannsynlighetsovervekt. Dette innebærer at det mest sannsynlige faktumet (mer enn 50 prosent sannsynlighet) skal legges til grunn som bevist. Overtredelsesgebyr anses som straff etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Dette følger også av forvaltningsloven § 43. Det betyr at beviskravet skjerpes i sakene om overtredelsesgebyr, og at det skal bevises med klar sannsynlighetsovervekt at den tjenestepliktige har begått den handlingen eller unnlattelsen det gis overtredelsesgebyr for.

Vi må kunne dokumentere at vår saksbehandling er ryddig, våre varsler og meldinger har gått ut, informasjonen vi har gitt er klar og tydelig og våre systemer for mottak av tilbakemeldinger er pålitelige.

Det skal ikke være tvil om at den tjenestepliktige faktisk har blitt orientert om sin plikt og har hatt mulighet til å oppfylle den. Når dette er på plass, vil det i disse sakene som oftest være uproblematisk å konstatere og dokumentere selve bruddet; Den tjenestepliktige møtte aldri som forutsatt eller forlot tjenesten uten tillatelse.

Dersom en tjenestepliktig ikke kan stille til tjeneste, skal vedkommende sende en søknad om midlertidig fritak fra tjeneste. Dette gjelder også ved innsats der den tjenestepliktige svarer "kommer ikke". Plikten til å søke midlertidig fritak gjelder også der hinderet oppstår akutt. Den tjenestepliktige blir for eksempel plutselig syk eller involvert i en hendelse rett før tidspunktet for oppmøtet. Den tjenestepliktige skal fremme søknad om midlertidig fritak, selv om dette først kan skje etter at kurset, øvelsen eller innsatsen er over. All dialog mellom distriktet og den tjenestepliktige skal være skriftlig og legges på personellmappen i Elements. Dersom distriktet mottar begrunnelse eller annen informasjon fra den tjenestepliktige muntlig, f.eks. pr. telefon eller på stedet, skal disse opplysningene skrives ned i et notat og legges i personellmappen. Her kan f.eks. SIV-1009 brukes og fylles ut under en eventuell samtale.

Denne praksisen signaliserer at tjenesteplikten skal tas på alvor. Videre sikres skriftlig dokumentasjon på faktiske forhold som kan være viktig i senere vurderinger som skal gjøres i saker om overtredelsesgebyr. Skriftlighet i disse sakene muliggjør også kontroll av at likebehandling ivaretas.

Her en oversikt over noe av den skriftlige informasjonen som sendes ut til de tjenestepliktige:

- Forhåndsvarsel om pålegg av tjenesteplikt i Sivilforsvaret. Inneholder informasjon om Sivilforsvaret.
- Innkalling til rekrutteringsmøte. Inneholder informasjon om rekrutteringsmøtet.
- Pålegg av tjenesteplikt i Sivilforsvaret. Inneholder informasjon om tjeneste i Sivilforsvaret.
- Velkommen til avdeling - brev. Inneholder informasjon om innkalling til tjeneste.
- Innkalling til tjeneste. Inneholder informasjon om plikten til å møte og muligheten for å søke fritak (eller utsettelse)

Det gis også muntlig informasjon om tjenesteplikten i rekrutteringsmøtet, og det ligger utdypende informasjon om Sivilforsvaret og tjenesteplikten på www.sivilforsvaret.no.

4.2.3 Momenter for vurdering av skyldkravet – forsettlig eller uaktsomt

Forutsetningen er at vi kan bevise at den tjenestepliktige ikke har møtt eller har forlatt tjenesten uten tillatelse. Neste steg er å vurdere om den tjenestepliktiges handlemåte eller unnlattelse av å handle kan karakteriseres som forsettlig eller uaktsom. Som nevnt i punkt 4.2 er det kun de forsettlige eller uaktsomme handlinger og unnlattelser vi kan ilegge overtredelsesgebyr for.

Kravet til aktsomhet på dette området er høyt. Vi forventer for eksempel at de tjenestepliktige

- leser post /sjekker e-post jevnlig,
- sjekker mobiltelefonen daglig,
- sørger for å lese og få med seg informasjonen de mottar
- tar kontakt dersom de har spørsmål
- gir beskjed dersom noe uforutsett inntreffer (f.eks. har mistet mobilen, får ikke logget inn, blir akutt syk, står fast i kø og lignende)
- søker midlertidig fritak uten ugrunnet opphold ved manglende oppmøte

Dette er ting vanlige pliktoppfyllende personer normalt forventes å gjøre. Unnlattelser av dette regner vi som uaktsomt etter [sivilbeskyttelsesloven § 36](#) slik at skyldkravet anses oppfylt. Tjenesteplikt i Sivilforsvaret er en viktig funksjon i samfunnet og det forventes at de tjenestepliktige tar det på alvor og opptrer deretter.

Punktlisten er ikke uttømmende. De tjenestepliktige kan også ha andre forklaringer på hvorfor de ikke har oppfylt sine plikter. Hvorvidt vedkommende kan sies å ha handlet tilstrekkelig aktsomt må vurderes konkret i hver enkelt sak. Prinsippet om likebehandling i forvaltningen må naturligvis ivaretas.

De tjenestepliktige mottar automatisk en del informasjon om Sivilforsvaret generelt og pliktene som påhviler dem, fra de innkalles til rekrutteringsmøtet, pålegges tjenesteplikt og under utførelse av tjeneste. Se nærmere redegjørelse under pkt. 4.2.2. Det skal derfor mye til for å si at den tjenestepliktige aktsomt kan unnlate å følge pliktene i bestemmelsene forutsatt at vi beviser at vår saksbehandling og informasjon om pliktene har vært klar og tydelig.

4.3 Ingen plikt til å ilegge overtredelsesgebyr

Vi har ingen plikt til å ilegge overtredelsesgebyr dersom vilkårene (inkludert skyldkravet) er oppfylt. Dette er en "kan"-regel og kun en mulighet. Samtidig er det viktig at vi har en ensartet praksis i disse sakene, slik at det ikke anses som tilfeldig om det ilegges overtredelsesgebyr eller ikke.

Videre gjelder det et forbud om usaklig forskjellsbehandling, noe som setter rammer for saksbehandlingen og skjønnsutøvelsen vår.

4.3.1 Hovedregelen er at vi **skal** når vi kan

I sakene etter forskriften § 2 bokstavene a - d er den klare hovedregelen at vi **skal** ilegge overtredelsesgebyr der lovens vilkår er oppfylt. Og dette skal gjøres fra første gang den tjenestepliktige bryter en av reglene.

Det er viktig i alle tilfeller å sende et klart signal om at reglene skal følges og brudd vil få konsekvenser. Det er også viktig at like tilfeller behandles likt både i relasjon til tjenestepliktige og sivilforsvarsdistriktene. Det er heller ikke ønskelig at det skal kunne utvikle seg en praksis der det kan planlegges med at første eller andre brudd for hver av pliktene ikke gir konsekvenser. Den tjenestepliktige vil også få gode muligheter til å få uttale seg om overtredelsen underveis i saksbehandlingen, blant annet ved at det sendes forhåndsvarsel og gis klageadgang.

4.3.2 Unntak for bagatelmessige overtredelser

I noen tilfeller kan alvorligheten på bruddet anses å være helt bagatelmessig. I slike tilfeller bør vi ikke ilegge overtredelsesgebyr.

For å si noe om hva som kan anses som bagatelmessig, setter vi opp noen konkrete eksempler i punktet under her.

Samtidig er det viktig å foreta en helhetsvurdering i hver enkelt sak. Dersom en tjenestepliktig har mange gjentakende mindre og bagatelmessige overtredelser av ulik art, må dette tas med i vurderingen og kan føre til at overtredelsesgebyr ilegges.

4.3.2.1 Eksempler på bagatelmessige overtredelser

Et eksempel på bagatelmessig overtredelse er at en tjenestepliktig har forlatt tjenesten uten tillatelse, men bare i noen minutter og uten at dette kunne få særlige konsekvenser eller at det skyldes en misforståelse.

Et annet eksempel kan være at den tjenestepliktige formelt ikke hadde noen tillatelse da vedkommende forlot tjenesten, men at det oppstod en akutt situasjon som også med stor sannsynlighet ville gitt midlertidig fritak etter søknad.

Når vi vurderer om overtredelsesgebyr bør ilegges i en enkelt sak ser vi stort sett på de samme momentene som vurderes i utmålingen av gebyret. Momentene hjelper oss til å huske på hva vi bør ta

med i vurderingen, men er ikke uttømmende så vi kan også ta med andre forhold enn de som er nevnt. Se under pkt. 5. hvilke momenter dette er.

5. Utmåling

Bruddene på pliktene i sivilbeskyttelsesloven § 9 er i utgangspunktet enkle å konstatere og likebehandlingshensyn veier tungt i disse sakene. Det er derfor fastsatt standardsatser for bruddene i forskriften § 2, bokstavene a - c. Gebyrets størrelse er satt ut fra en sammenligning blant annet med Forsvarets nivå for bøter i disiplinærsaker etter disiplinærloven og andre gebyrer som er relevante som sammenligningsgrunnlag.

Det eneste bruddet der vi må vurdere beløpets størrelse konkret i hvert enkelt tilfelle, er gebyret for å forlate tjenesten uten tillatelse. Her er beløpet «inntil» kr 8 000. I utgangspunktet legger vi til grunn at vi for disse tilfellene ilegger overtredelsesgebyr lik maksseten på kr 8 000.

5.1 Prinsipper for utmåling

Ved utmålingen for overtredelsesgebyr etter bokstav d kan det blant annet tas hensyn til momentene som er oppramset i sivilbeskyttelsesloven § 36 annet ledd:

- *fortjeneste eller potensiell fortjeneste som den ansvarlige har hatt ved overtredelsen,*
- *hvor alvorlig overtredelsen er,*
- *ekstra kostnader som kontrolltiltak og behandling av saken har ført til.*

Videre sier forvaltningsloven § 44 tredje ledd at ved individuell utmåling av overtredelsesgebyr mot fysiske personer kan det blant annet legges vekt på:

- *overtredelsens omfang og virkninger,*
- *fordeler som er eller kunne vært oppnådd ved lovbruddet,*
- *samt overtrederens skyld og økonomiske evne.*

Momentene ovenfor er ikke uttømmende slik at også andre momenter kan komme i betraktning. Det viktigste er at like tilfeller behandles likt.

6. Gjentakelse

For at det skal dreie seg om gjentakelse etter forskriften § 2 annet ledd må den tjenestepliktige på nytt ha brutt plikten i samme bokstav, og innenfor en to-årsperiode. Fristen regnes fra da bruddet faktisk skjedde. Brudd på plikter i forskjellige bokstaver i § 2 regnes ikke som gjentakelse, men kan f.eks. være et moment i utmålingen eller i vurderingen av om overtredelsen anses som bagatellmessig.

7. Saksbehandlingsregler ved ileggelse av overtredelsesgebyr

7.1 Forhåndsvarsel

Når det er avdekket brudd på bestemmelsene i [sivilbeskyttelsesloven § 9 første ledd](#), jf. forskriften § 2, skal den tjenestepliktige varsles dersom vi vurderer å ilegge overtredelsesgebyr.

Forhåndsvarselet skal gjøre rede for hva saken gjelder. Forhåndsvarselet må ellers inneholde det som anses påkrevd for at den tjenestepliktige på forsvarlig måte kan ivareta sine interesser. Reglene om forhåndsvarsel fremgår av [forvaltningsloven § 16](#).

Den tjenestepliktige skal gis en frist på minimum tre uker for å uttale seg.

7.2 Vedtak om overtredelsesgebyr

Vi ilegger overtredelsesgebyr ved å fatte enkeltvedtak.

Forvaltningsloven kapittel IV har regler om saksbehandlingen ved enkeltvedtak.

Det er nærmere redegjort for de grunnleggende kravene til enkeltvedtak her (lenke i e håndboka). Vi knytter likevel noen kommentarer til noen av de grunnleggende kravene i dette avsnittet, i tilknytning til illeggelse av overtredelsesgebyr.

7.2.1 Formkrav - enkeltvedtak

7.2.1.1 Opplysninger

Før vi treffer vedtak må vi være sikre på at saken er så godt opplyst som mulig og at alle nødvendige opplysninger er gitt eller innhentet og tilstrekkelig dokumentert. Overtredelsesgebyr er et av de mest inngripende vedtak vi kan fatte, slik at kravene til saksbehandlingen er svært strengt.

Dersom vi er i den minste tvil om noe i saken, så skal vi gå en ekstra runde for å få tatt nødvendige avklaringer før vi fatter vedtak.

7.2.1.2 Begrunnelse

Det stilles strenge krav til begrunnelsen i vedtak om overtredelsesgebyr.

Vedtaket skal inneholde en begrunnelse med henvisning til bestemmelsen i lov eller forskrift som ligger til grunn for vedtaket vi har fattet, en beskrivelse av de faktiske forholdene avgjørelsen bygger på og en nærmere redegjørelse for de vurderinger som er lagt til grunn for avgjørelsen.

Vurderingene må knyttes opp mot de aktuelle lov- eller forskriftsbestemmelsene. Dette innebærer at vi må omtale de hovedhensynene som har vært avgjørende for avgjørelsen.

Anførsler og påstander fra parten skal også omtales og imøtegås.

Det er viktig å huske på at begrunnelsen må være utformet på en slik måte at den gir den tjenestepliktige kunnskap om hvorfor vi har kommet frem til dette vedtaket. Først da har vedkommende en reell mulighet til å klage og andre har en reell mulighet til å undersøke om like saker behandles likt.

Vedtaket må angi et konkret beløp på ilagt overtredelsesgebyret.

Det skal også opplyses om klageadgang og fremgangsmåten ved klage. I vedtaket skal det gis en frist på fire uker fra vedtaket ble truffet for å oppfylle det. Det er utarbeidet en mal for vedtak om illeggelse av overtredelsesgebyr.

7.2.2 Innholdskrav - enkeltvedtak

For overtredelsesgebyr skjerpes altså kravene til en forsvarlig saksbehandling og bevisbyrden økes. Overtredelsesgebyr er et inngripende virkemiddel og det regnes som straff etter Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). I disse sakene er det derfor ekstra viktig at vi har klare bevis og dokumentasjon på de bruddene vi hevder har skjedd. Vi må blant annet kunne dokumentere at

- innkallinger og purringer er sendt,
- tjenestepliktige ikke har møtt på øvelse, grunnkurs eller innsats,
- tjenestepliktige har forlatt tjenesten uberettiget
- vi har gitt nødvendig informasjon og veiledning

Der det har vært kommunikasjon med vedkommende, bør det skrives notat fra samtalen hvor det fremgår tidspunkt, deltagere og tema for samtalen mv. Notatet registreres på den tjenestepliktiges personellmappe i elements. Informasjon og eventuelle advarsler som er gitt bør foreligge skriftlig og være signert og bekreftet mottatt.

7.2.3 Andre krav som gjelder særskilt for ileggelse av overtredelsesgebyr

Foruten de grunnleggende kravene til hvordan enkeltvedtak skal utformes, inneholder forvaltningslovens kapittel IX om administrative sanksjoner noen tilleggskrav som vil gjelde i saker om overtredelsesgebyr:

- Samordningsplikt for politi/påtalemyndighet og forvaltningsorganet (forvaltningsloven § 47), se punkt 11.
- Veiledning om taushetsrett (vern mot selvinkriminering) (forvaltningsloven § 48), se punkt 4.2.2
- Underretning om sakens utfall også når det ikke ilegges overtredelsesgebyr (forvaltningsloven § 49), se pkt. 7.3.
- Domstolsprøving av vedtak om overtredelsesgebyr (forvaltningsloven § 50)

7.3 Informasjon om sakens utfall

Vi plikter å informere den tjenestepliktige om sakens utfall dersom vi har startet sak om overtredelsesgebyr og senere kommer til at det likevel ikke skal ilegges overtredelsesgebyr, jf. forvaltningsloven § 49. Årsaken er at det anses ekstra belastende å ha slike saker hengende over seg, så det er viktig å bli orientert om at saken er avsluttet straks dette blir klart.

En sak om overtredelsesgebyr anses startet når det er sendt ut forhåndsvarsel om ileggelse av overtredelsesgebyr, se pkt. 7.1.

Det er utarbeidet en mal for informasjon om sakens utfall som skal sendes tjenestepliktige i disse tilfellene. Grunnen til at saken avsluttes skal kort angis.

I noen tilfeller kan god saksbehandlingsskikk tilsi at vi underretter en tjenestepliktig selv om det ikke er sendt ut forhåndsvarsel, slik at ingen unødig bekymrer seg.

8. Klage på vedtak om overtredelsesgebyr

Et vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr kan påklages av den tjenestepliktige.

DSB er klageinstans, jf. sivilbeskyttelsesloven § 38.

Klagen skal sendes til sivilforsvarsdistriktet som har fattet vedtaket. I disse sakene er det SF UKS. Klagefristen er tre uker, og regnes som hovedregel fra det tidspunktet vedtaket er kommet frem til den tjenestepliktige. Ved digital underretning vil vedtaket være kommet frem og klagefristen begynne å løpe når det er elektronisk tilgjengelig for mottakeren, f.eks. i vedkommendes digitale postkasse. Normalt vil dette være samme dag som underretningen blir sendt elektronisk.

DSB har besluttet å utsette iverksetting av vedtak om overtredelsesgebyr der disse påklages. Det betyr at så lenge saken er under behandling, venter vi med å sende faktura til den tjenestepliktige.

Dersom SF UKS etter ny vurdering ikke finner grunnlag for å omgjøre vedtaket, skal saken forberedes og sendes DSB som klageinstans.

Se mer om klagebehandling i ehåndboka.

9. Utsatt iverksetting

Vedtaket om overtredelsesgebyr skal ikke iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Konsekvensen av slik utsatt iverksetting er at kravet ikke må betales før etter at fristen er utløpt eller avgjørelse etter klage foreligger.

10. Betaling og innkreving

DSB fakturerer kravet om overtredelsesgebyr. Kravet oversendes Statens Innkrevingsentral for videre innkreving dersom det ikke betales innen fristen.

Se intern rutine for ileggelse av overtredelsesgebyr etter sivilbeskyttelsesloven for nærmere beskrivelse av saksprosessen.

11. Valget mellom overtredelsesgebyr eller anmeldelse/straff

[Sivilbeskyttelsesloven § 36](#) femte ledd fastslår at overtredelsesgebyr og straff etter [§ 37](#) ikke kan benyttes mot samme lovbrudd.

Selv om vilkårene for straff er til stede, står Sivilforsvaret fritt til heller å velge overtredelsesgebyr som sanksjon. Dette beror på en vurdering av hvilken sanksjon som er mest hensiktsmessig. I vurderingen kan det bl.a. legges vekt på at overtredelsesgebyr gir en raskere reaksjon, hvis det er av betydning i den konkrete saken. Vi bør også unngå å belaste påtalemyndigheten med unødige saker. Oversendelse av mange, "mindre" saker, gir økt omfang av saker og også økt risiko for henleggelse. Se mer om vurderingen av hvilke saker som bør anmeldes under punkt. 12.

Hvis et forhold er anmeldt og det er avsagt rettskraftig dom i straffesaken, kan det ikke fattes vedtak om overtredelsesgebyr. Det samme gjelder saker som ender med påtaleunntatelse. Henleggelse på grunn av manglende kapasitet anses ikke som en endelig avgjørelse og sperrer derfor ikke for ileggelse av overtredelsesgebyr.

Når en sak vurderes anmeldt, er det viktig å ta hensyn til foreldesspørsmålet. Det bør unngås at sanksjonsmulighetene faller bort på grunn av foreldelse, jf. bl.a. straffeloven § 86.

Det må derfor på et tidlig stadium i saken avklares i hvilket spor saken skal tas videre.

12. Anmeldelse

Etter [sivilbeskyttelsesloven § 37](#) kan en tjenestepiktig straffes med bot eller fengsel inntil 1 år for overtredelser av bestemmelsene i [§ 9](#). Skyldkravet er forsettlig eller grovt uaktsomt.

For at en overtredelse av reglene skal være forsettlig, må vedkommende ha foretatt handlingen eller unntatelsen bevisst og med vilje, se nærmere redegjørelse i pkt. 4.2.

Grov uaktsomhet foreligger dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse, jf. [straffeloven § 23](#).

De mest alvorlige overtredelsene bør vurderes anmeldt. Ved forsettlig eller grovt uaktsomme brudd på reglene som også kan medføre overtredelsesgebyr, bør vi vurdere om forholdet heller skal anmeldes som straffbart etter [sivilbeskyttelsesloven § 37](#). Dette kan medføre en sterkere og riktige reaksjoner på forholdet.

Gjentakende overtredelser bør også vurderes anmeldt.

I øvrige saker skal overtredelsesgebyr være den foretrukne sanksjonsformen. se punkt 4.3.1.